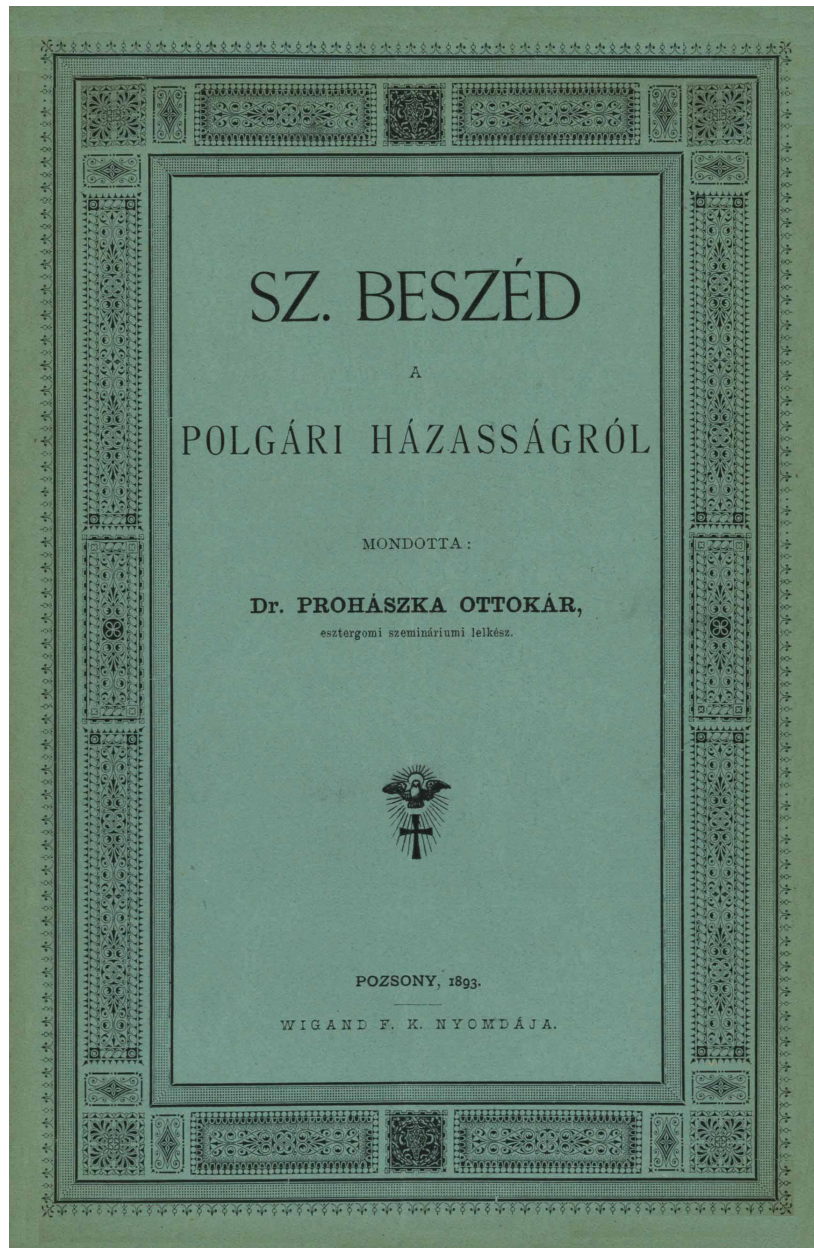

Prohászka Ottokár

Szentbeszéd a polgári házasságról

mű a Pázmány Péter Elektronikus Könyvtár (PPEK)
– a magyarnyelvű keresztény irodalom tárháza – állományában.

Bővebb felvilágosításért és a könyvtárral kapcsolatos legfrissebb hírekért
látogassa meg a <http://www.ppek.hu> internetes címet.

Impresszum

Dr. Prohászka Ottokár
esztergomi szemináriumi lelkész
Szentbeszéd a polgári házasságról

A könyv elektronikus változata

Ez a publikáció Prohászka Ottokár püspök szentbeszédének elektronikus változata. A szentbeszéd nyomtatásban Pozsonyban, 1893-ban jelent meg Wigand F. nyomdájában. A szentbeszédet tartalmazza Prohászka Ottokár összegyűjtött munkáinak 13. kötete (25–33. oldal) is.

Tartalomjegyzék

Impresszum	2
Tartalomjegyzék	3
Szentbeszéd a polgári házasságról	4

Szentbeszéd a polgári házasságról

Keresztény hívek! Száz év óta láz töri az emberiséget; a hagyományos rossz szellem, melyet a szentírás így mutat be: „Testnek kívánsága, szemnek kívánsága, élet kevélysége”, csattanós nagy mondások alakjában toborozva bejárja Európát; élvezetet, gazdagságot, szabadságot hirdet; prédikál bort, pénzt és függetlenséget s ad helyette vizet, adót és szolgaságot; az életet pedig minden áron le akarja szorítani arról a keresztény alapról, melyen eddig állt. Az Isten helyébe az állam ült; amit az parancsol, az szent, ha Isten, ha az egyház, – ha 10 parancsolat, ha 7 szentség ellen van is; s azok az emberek, kik frakkban járnak és cilindert hordanak, meghajolnak a bálvány előtt, mint Babilon redős tunikája táltosai Nabukodonozor és a kontyos sinaiak a sárkány-isten szobra előtt. Iskolákat állítanak Isten nélkül; – társadalmi életet akarnak Isten nélkül. *Megmaradhat-e akkor a házasság úgy, ahogy van: Istennel és az oltár mellett?* Nem! „legyen polgári”, mondják. S mi az a polgári házasság? Házasságnak mondott összeállítás, mely nem szentség; házasságnak keresztelt egybekelés, mely nem a templomban, hanem a községházán; nem a pap előtt, hanem a bíró vagy jegyző előtt; nem a Krisztus rendelete, hanem a képviselők mától holnapra változó szájíze szerint megy végbe; egybekelés, melyet a jegyző megenged, de Krisztus tilt. Ez az a polgári házasság. El akarják rontani a keresztény házasságot, melyben eddig apáink s anyáink egybekeltek, melyben az oltár előtt Isten áldását s kegyelmét vették; egy darab pogányságnak akarnak ismét tért hódítani s a kereszténységet leszorítani.

De a kereszténység nem gyáva; a kereszténység nem enged; s hogy a polgári házasságnak mi is vállvetve ellenálljunk: *bebizonyítom először:*

hogy a házasság Krisztusé és senki másé és pedig azért, mert a házassági kötelék szentség s a katolikus hitnek cikkelye, aki tehát az ellen tör, az a mi lelkiismeretünket s vallásszabadságunkat bántja; bebizonyítom másodszor:

hogy a házasság Krisztusé és senki másé, mert Krisztus emelte azt ki az erkölcstelenség fertőjéből, ahová azt a polgári házasság által vissza fogják terelni. Figyeljete!

* * *

K. H.! A házasság Krisztusé és senki másé; nem a nemzeté, nem az országé, nem az államé; mert nemzetek, államok, országok előtt létezik a házasság. Az emberiség bölcsőjénél kezdődött s megvolt minden nemzet és ország előtt. Nem a polgári rendből született, hanem a polgári rend született a házasságból; valamint az erkölcs és a vallás is nem a polgári rendből való, hanem ellenkezőleg azt a polgári rendet mint az anya gyámoltalan fiát dajkálja, hordozza. S ha a házasság nem a nemzeté s nem a polgári rendé: hát kié? Azé, aki az első emberhez vezette az első asszonyt, s aki egybekötötte és megáldotta őket; kié tehát K. H.? az Istené.

A házasság Istené; a házasság isteni kötelék; nem nemzeti, nem polgári intézmény ... azt tanítja s hirdeti Krisztus: „Ezért elhagyja az ember atyját és anyját és feleségéhez ragaszkodik és ketten egy testté lesznek. Amit tehát Isten egybekötött, ember el ne válassza.” (Mt 19,5,6) „*Amit Isten egybekötött*” ... halljátok keresztény hívek, a házasságokat Isten köti; Isten nevében, Isten törvénye, Isten rendelete szerint; *azt az isteni köteléket házasságnak hívjuk.* S ezt a kezdet óta isteni köteléket, mely különben minden népnél vallásos cselekmény és nem polgári szerződés, az Úr Jézus hitünkbe olvasztotta; vallásunk szentségévé tette s Krisztus óta a keresztények *házassága szentség* lett.

Ezt csiripelik a keresztény társadalomban a verebek; azt hajtogatják az abc-és gyerekek, hogy a házasság a keresztények közt szentség; hogy a házasságot Krisztus lefoglalta és megszentelte. Hogy előtte, az ő tekintélyével, az ő nevében kell azt kötni; csak az a házasság

köttetik, amely előtte köttetik; ami előtte megkötve nincs, az sehogysincs megkötve; esküdjének bár a jegyesek a magyar alkotmányra s tegye bár a király egybefogó kezeikre Szent István koronáját: akármilyen szerződés, ígéret és eskü, mely nem szentség, mely nem Krisztus törvénye szerint, hanem a magyar országház szájíze szerint köttetett, az mind nem házasság, hanem Krisztus szemei előtt ágyasság.

Aki az emberiségen kívül más szerződést, fogadást vagy esküt igaz házasságnak mond: az megtagadja a keresztény katolikus tant; aki a polgári házasságot igaz, való, érvényes házasságnak tartja és nem ágyasságnak: az tagadja a katolikus tant. Mert a katolikus keresztény előtt csak az igaz, való házasság, amely szentség; ami nem szentség, nem házasság. Mondhatod, hogy ez „polgári házasság”, de az Isten ezt házasságnak nem nézi; következésképp a katolikus sem nézheti. Keresztények nem mondhatják, hogy van házasság, mely polgári és nem szentség: mikor Krisztus csak oly házasságot ismer el, mely szentség.

Nekünk tehát csak az Isten írja elő, hogy mi házasság, mi nem az; mindenki, aki mást mond: beleavatkozik az Isten rendeleteibe. A mi házasságaink az oltáron kötődnek; aki feleséget akar, itt keresse; aki férjet kíván, itt szegődjék. Ez a katolikus tan!

Igen, – szólnak közbe a jogtudósok – ez a katolikus tan; de ez nem a református, nem az evangélikus, nem az unitárius tan; mi különctanokra tekintettel nem lehetünk; nekünk egyenlő, általános törvényt kell hoznunk, mely egyformán ítélje meg a katolikust és a reformátust, s ez az egyenlő törvény lesz a polgári házasság.

No hát K. H.! aki ilyesmit hoz fel, attól azt kérdezzétek: vajon egyenlő törvény-e az, hogy ha a katolikus elnyomatik s a református diadalmaskodik? Vajon egyenlő törvény-e az, hogy ha a katolikus hitet sértik s a katolikusokra a református házasságot erőszakolják? Pedig a polgári házasságban azt akarják: beleavatkoznak hitünkbe s rákényszerítenek, hogy a katolikusok református módon házasodjanak. A reformátusoknál a házasság ugyanis nem szentség; vajon a templomban kötik vagy a bíró előtt; az nem lényeges, főbenjáró dolog; azoknak a hitük tehát a polgári házasság által nincs megtámadva; de a mi hitünk, az meg van támadva! Mert ha a házasság szentség: akkor a hithez tartozik. Kinek van joga a hit dolgában törvényt hozni? Ki fog azon változtatni, vajon a házasság szentség-e vagy nem? Ki fogja azt meghatározni, hogy a szentséget hogyan kell fölvenni? Azt csak Krisztus s az egyház teheti; valamint az egyházhoz tartozik a keresztség s nem a bíróhoz; valamint a gyónást az egyház intézi s nem a jegyző: úgy a házasság is kizárólag Krisztus jussa s az egyház fóruma.

A katolikusoknak pedig joguk van Magyarországon hitük szerint élni; ha tehát a házasság a katolikus hithez tartozik, ha a katolikusoknak hitük szerint kell házasodniok: ne avatkozzék abba bele a világi törvény. Ha a házasság valódi ténykedés: lehet-e arra törvényt hozni, hogy ezentúl nem az? S ha igazán hozzák ezt a törvényt, vajon nem rendezik-e akkor a mi házasságainkat a mi hitünktől eltérően, sőt a mi hitünk ellen? Ha a házasság isteni, ha szentség: lehet-e azt rendelni, hogy ezentúl nem az? ha pedig valaki polgári házasságot rendel, vagyis házasságot, mely a katolikusok előtt szentség számba nem jöhet, vajon nem avatkozik-e az bele a mi hitünkbe, nem sérti-e a lelkiismereti szabadságot? Azért méltán azt mondjuk, hogy *a polgári házasság a katolikusok hitének s lelkiismereti szabadságának megsértése*. Azt pedig a mai világban sérteni senki sem akarja; legalább azt hirdetik tele szájjal manapság, hogy legyen vallás és lelkiismereti szabadság; éljen mindenki a maga hite szerint! No hát tőlünk is élhet bárki hite szerint; de akkor a katolikusok is méltán azt követelhetik; nálunk a házasság szentség, a mi hitünk, a mi vallásunk tárgya, hát ehhez ne nyúljatok, ne hozzatok törvényt, hogy a házasság ezentúl nem szentség, hogy van polgári házasság; mert ez ellenkezik a mi hitünkkel. Nektek pedig kell hitünket tiszteletben tartanotok, akár törökök, tatárok vagy hitetlenek legyetek! Nektek nem szabad a katolikust, a kálvinistát, az unitáriust, a hitetlent egy kaptára húzni; mert ez nem szabadság, nem egyenlőség! Egyenlőség az, ha mindenkinek megvan a maga házassága. Ha egy gyermeknek épp oly kabátot szabunk, mint egy tagba szakadt kapás embernek: hát az egyenlőség lesz?

Nem! a gyerekek a maga zubbonykáját s az embernek a neki való mándlit kell megadni: akkor lesz egyenlőség; akkor lesz meg mindenkinek, ami neki jár! Hát nekünk katolikus házasság jár, a hitetlennek polgári házasság jár; szabad-e már most a katolikusokat polgári házasságra fogni?

De erre azt mondják: hisz mi meg nem tiltjuk, hogy a házasságot mint szentséget fölvedd; mi csak azt akarjuk, hogy ennek a polgári előírásnak is tégy eleget. K. H.! szép szó ez, de hamis a beszéd! Igaz ugyan, hogy meg nem tiltják, hogy a templomba is mehessetek házasodni; de ők azt nem ismerik el igaz házasságnak; ők igaz házasságnak csak azt ismerik, ami a városházán kötöttik; tehát tagadják, hogy a templomban lehet igaz házasságot kötni; nem törődnek cseppet sem a ti keresztény házasságaitokkal; ítélik, kötik, bontják lelkiismeretetek ellen; ha mégis kötöttétek a templomban, az egyház törvénye szerint, azt mondják: ez nem házasság, ez semmi; fölbontják a házasságaitokat, ha a világi törvénynek tetszik, cseppet sem törődve azzal, hogy mit rendelt Krisztus. Hát K. H.! azt akarjuk-e mi, hogy amit Krisztus rendelt, hogy azt a mi képviselőink, akik ma képviselők, holnap hopponülők, semmibe se vegyék? Azt akarjuk-e mi, hogy a mi törvényeink, a mi társadalmunk, a mi életünk Krisztusra való tekintet nélkül alakuljon? Hogy ami 1900 évig szent volt, azt ezentúl sutba dobják s ledekretálják, hogy ezentúl már nem ér? Eddig a házasság szentségének fölvétele nélkül ágyasságban éltek a szeméteberek s Krisztus mondta, hogy ez paráznaság; ezentúl a magyar törvény Krisztussal ellentétben azt fogja mondani: ez házasság! Eddig a leány s a vőlegény az oltártól hozta a feleség s a férj tisztas nevét, ezentúl e címeket nem Krisztus, hanem a jegyző akarja osztogatni s az erkölcsiség nem a tíz parancsolat, hanem mától holnapra készülő törvények szerint igazodik!

S mivel a közerkölcsiség fordult meg most beszédemben: áttérek a második érvre, hogy a keresztény házasság *miért Krisztusé és senki másé a közerkölcs szempontjából?*

Azért Krisztusé a keresztény házasság, mert ő emelte ki abból a gyalázatból, melyben a pogányság korában senyvedt. A többnejűség, többférjűség, a házassági elválások az alávalóság bélyegét sütötték a házasság intézményére. A férj tulajdonjogot nyert neje és gyermekei fölött, azokat könnyű szerrel eltaszíthatta! gyakran halállal is büntethette; míg ő neki, ha féktelen, zabolátlan vágyait ösztönözték, szabadságában állt a bordélyházakat s a rabszolganőket látogatni. Minthogy így a férjek féktelensége minden korláton túlcsapott: nem volt nyomorultabb teremtmény az asszonynál, kit annyira megbecstelenítettek, hogy csupán az állati kéjek kielégítésének eszközéül tekintették. – Krisztus kiemelte e szennyből a házasságot, és hogy ne forduljon vissza a fertőbe, az oltár mellé állította, szentséggé tette, mintha azt mondta volna: az ember-állat az ő szenvedélyében még a házasságot is megfertőztette; no én most ezt a házasságot szentté, szentséggé teszem; ne nyúljatok hozzá, hogy be ne piszkítsátok! K. H.! nem áldás-e az az erkölcsiségre, ha az ember legszentebb érdekeit: családot, édes anyja, édes atyja becsületét a hit, az oltár őrzi? Azt gondoljátok, hogy manapság az a házasság nem fog elfajulni, mihelyt azt az oltártól elszakítjátok? Azt gondoljátok, hogy manapság a közerkölcs biztosabb alapon áll, mint a pogányságban? csak annyiban áll, amennyiben a kereszténység támogatja. 'Nézzétek azokat a Dumas-féle regényeket, azokat a hírlapi tárcacikkeket az ő ledérségükkel és házasságtöréseikkel, melyek a keresztény társadalom szégyene. Azt írta minap egy budapesti lap, mely ezer meg ezer példányban terjed el az országban, hogy a házassághoz nem kell pásztorbot, hanem csak férfi meg nő. No lám, hová szorítják már is a házasságot? ahhoz nem kell más csak férfi meg nő; hisz az őserdőkben a majmognál se kell más s az ilyen egybekelésből származik-e a tisztas család? Nem kell a házassághoz pásztorbot ...! Hát mi kell? mogyorópálca kell? Igen, az kell; mert a pásztorbot, az csak erkölcsi hatalom; azt csak az ember érti, aki az erkölcs előtt, a kötelesség és tisztesség előtt tud meghajolni; a mogyorópálcát azt meg az állat s az állati ember érti! Melyik házasság lesz jobb, az-e, melyet a pásztorbot alatt, vagy azt, melyet a

mogyorópálca árnyékában kötnek?! Hová jut a társadalom, ha ily fogalmakkal szegődnek egymáshoz a férfiak s a nők?

S ha már most, mikor még a keresztény tisztesség él a családi tűzhely körül, már is úgy beszélnek, hogy a házassághoz erkölcs nem kell: mi lesz abból a családból s abból az erkölcsből, ha a polgári házasság éje ránk borul? Mily alacsonyan járnak az erkölcsi fogalmak, mint a fáradt madarak; mily alacsony színvonalon áll a művelt ifjaknak erkölcsé, kik az egyetemekről az élvezethajhászt hozták magukkal istenökül? mily alacsony színvonalon áll az a durva, káromkodó, szüleit megvető paraszt ifjúság? Hát csak adjátok a fuldokló erkölcstelenség hegyibe még a polgári házasságot; oldozzátok csak el az oltártól azt a házasságot, hogy azt újra az alávalóság és az utálat iszapja temesse el; de tudjátok meg, hogy nem szolgáljátok vele a jó ügyet, nem a nemzetet, nem a hazát.

K. H.! ne szorítsuk le, még lejjebb a mi közerkölcsiségünket; ne idegenítsük el az embereket még jobban a vallástól s az oltártól az által, hogy házasságaikat is világiasítjuk! Mit nyerünk vele, ha a házasságot a templomtól el a városházába, – az oltártól el az íróasztalhoz, – a keresztől el a jegyzők kalamárisához tereljük? Szolgálunk-e az által a szeretetnek, a hűségnek, a házasfelek bizalmának? Kedvesebb-e az ara, ha a városháztól hozzák, hol ugyanazon folyosón a pörlekedő, rendetlenkedő, tolvajló felekkel találkozik élteinek egyik legszebb napján, s nem a templomból, melynek oltárára letette szüzi koszorúját s megesküdt az Isten szent kövére, hogy szeret és hű lesz? Szébb, biztatóbb reményekre jogosít-e a férj, ha szívére veszi az egybekelési szertartás jelentőségét, melyben az mondatik neki, hogy szeresse feleségét, mint Krisztus az egyházat, – vagy ha a vallás életető, buzdító benyomásai nélkül szövetséget köt választottjával.

K. H.! ne döntsük meg főnnállásunk védfalait; ne, különösen most, midőn minden kötelék lazul s minden alap foszlik; midőn a szabadosság szerteszéjjel csapong s nem kíméli azt, ami szent és nélkülözhetlen. Ha valaminek kell szentnek lennie és maradandónak: úgy a keresztény házasságnak kell ilyennek lennie! Ha a férj és feleség is futó homokká lesz, – ha a keresztény családok kötelékei is megbomlanak, mily nemzedékek fognak belőlük támadni?

Azonban K. H.! nemcsak messzi kerülő utakon – mint azt most előadtam – támadja meg a polgári házasság az erkölcsiséget s a családot; hanem megtámadja azt a két kincset egészen közvetlenül; az erkölcsiséget az által, hogy megzavarja a lelkiismeretet, – a családot az által, hogy könnyebbé teszi a házassági elválásokat. Legyetek szívesek még erről is meghallgatni!

A polgári házasság megzavarja a lelkiismeretet! Hogyan? Eddig nálunk az összeállás templom és pap nélkül nem volt házasság; s mindenki utálattal fordult el az ilyen erkölcstelen jött-ment néptől; szemétnek tekintette, amely piszkítja a társadalmat s rontja a levegőt. Az Isten szava, a kereszténység 19 százados ítélete s a lelkiismeret azt mondta: ez ágyasság; ugyanez a szózat azt fogja mondani, hogy a községházán kötött házasság nem házasság, hanem komédia. Akik vallásosak, azok mind azt fogják mondani: a polgári házasság ágyasság; akik vallástalanok, azok azt fogják mondani: a polgári házasság érvényes házasság. A törvény pedig igazat ad a vallástalanoknak. A keresztények azt fogják mondani: szentség nélkül egybekelni, az parázñaság; a törvény pedig azt hirdeti: ha a jegyzőhöz vagy bíróhoz mérsz jelentkezni, hogy evvel vagy avval az asszonnyal élsz: akkor már nem parázñaság! Arra pedig nagyon sokan fogják rámondani: no akkor a jegyző és bíró nélkül is élhetek vele.

A polgári házasság utat nyit a vallástalanságra. Sok ember, mihelyt valami egyházi akadály áll útjába, melyet a világi törvény el nem ismer: ott hagyja az egyházat s köt polgári házasságot; de ezt csak vallásának megvetésével teheti. Törődik is avval a szenvedélyes, mámoros ember, csak legyen módja, hogy valahogy egybekeljen; hit, vallás, erkölcs, tisztesség csak szűnyog zümmögés a szerelemtől megsüketült embernek, ki mint a süket fajd, mikor párját keresi, se nem lát, se nem hall. S a törvény ad neki módot; pártfogásába veszi ezeket; utat nyit nekik vallásuk megvetésére, törvényes házasságot helyez nekik kilátásba, ha az egyház váltig is állítja, hogy azt tenni nem szabad. Lelkiismeretük inti őket; a gyónásban

föl nem oldoztatnak; ha jóvá nem teszik e ballépésüket, még halálos ágyukon sem nyertek bocsánatot s egyházilag el nem temettetnek: s a törvény mit tesz? a polgári házasság által szabadalmat nyújt az ilyen garázdáknak és segédkezet, hogy nem törődven sokat a hittel és lelkiismerettel, engedelmeskedjenek szenvedélyüknek. Időszerűnek, alkalmasnak tartja a magyar nép az oly törvényt, mely az embereket könnyelműbökké és vallástalanabbakká teszi? köve hiszem!

Néha meg éppen elviselhetlen erőszakot követ el a lelkiismereten a polgári házasság törvénye! Vegyétek csak föl azt az esetet, hogy a férfi vagy a nő, miután a városházán megkötötték a polgári házasságot, nem akar a templomba menni, akármennyire szabadkozik is a vallásos fél, hogy ő a polgári házasságot házasságnak nem tekinti, hogy egyházi egybekelés nélkül nem megy el hozzá. Mindhiába, s hivatkozzék bár a vallásos leány lelkiismeretére; a vallástalan férj hivatkozik a polgári törvényre, hivatkozik a polgári házasságra, melyet a leánnyal a városházán kötött és zsandárral hozatja el szabadkozó menyasszonyát. S a törvény az ilyen szegény teremtetést rászorítaná lelkiismerete ellenére a tisztátlan, parázna életre! Borzasztó állapot! gondoljuk meg ezt, a lelkiismereten elkövetett erőszakot!

Végre a polgári házasság megtámadja közvetlenül a családot az elválások könnyebbítése által. A polgári házassággal együtt jár a házasság könnyebb fölbonthatósága; ez pedig a család átka. Az elválassi szabadság állhatatlanná teszi a házasságot, csökkenti a kölcsönös vonzalmat, veszedelmes kísértésül szolgál a hűtlenségre, hátrányára van a gyermek gondozásának, a családtagok közt az egyenetlenség csiráit hintegeti, kisebbiti s lealacsonyítja az asszonyok méltóságát, kik veszélyben forognak, hogy miután férjeik testi kéjének szolgáltak, elhagyassanak. És minthogy semmi sem mozdítja elő annyira a családok romlását s az ország hatalmának hanyatlását, mint az erkölcsi romlottság: könnyű átlátni, hogy valóban halálos ellensége a család s az állam boldogságának az elválassi szabadság, mely a népek erkölcsi tönkjéből veszi eredetét s a tapasztalat tanúsága szerint ajtót-kaput nyit a magán- és közélet még nyomorúságosabb állapotainak.

K. H.! ez a polgári házasság; ez a fája és a gyümölcse! Kinek kell belőle? Ki akar a testére alku kötni, mint ahogy a szenzállal megalkuszik gabonájára és jószágára? Keresztény népeknek ez nem való! Ne mondja senki, hogy hiszen van polgári házasság Angliában, Németországban, Hollandban, Francia-, Spanyol- és Olaszországban: hát akkor nálunk is lehet! Hát mindenben kell a külföldöt majmolnunk? abban is, amiről világosan látjuk, hogy rosszból jött és rosszból való? Francia-, Spanyol-, Német- és Olaszországban a polgári házasság a forradalomból, a vallástalan szellemből való. Nekünk olyan erkölcsök nem kellenek. Franciaországban 1884-ben kötötték 289,555 házasság, 1890-ben, tehát 6 évvel később már csak 269,332 házasság: húsz ezerrel kevesebb! Kellenek nekünk tán a francia erkölcsök, oly ország erkölcei, melyek félminisztériumát és képviselőit és szenátorait család miatt be kellene zárni, ahol zsidó szélhámosokat a becsületrend keresztjével tüntetnek ki? Köszönjük, abból nem kérünk! Németországban pedig 1876-ban hozták be a polgári házasságot, oly időben, amikor a kereszténységet akarták kiirtani, – de megjárták; mert abból a korból való az a fiatal nemzedék, mely most ezer számra sztrájkol, pedig 4 márka 60 fillér, 4 márka 40 fillér vagy 4 márkán felül a napi keresete élten-nyáron.

Nekünk ily erkölcsök, nekünk romlott társadalmi állapotok nem kellenek; nekünk kell a régi keresztény erkölcs; a király is azt mondja: bizalmam az ősi erényben. Ezt az ősi erényt dajkálja a keresztény család; ez alapítja meg a keresztény erkölcsöket s ily erkölcsökben nevel fiaikat és leányokat. Mi nem akarjuk megfertőzni a családot, melyet Isten alapított, – mi nem akarjuk letörölni édes atyánk és anyánk homlokáról az isteni tekintélyt, melyet akkor nyertek első sorban, mikor az Isten nevében házasságra keltek. Maradjon meg tehát a házasság az oltár mellett s ne gondolja senki, hogy jobb világ volna akkor, ha a férj polgári feleségének azt mondaná, amit a beduin mond: Szeretlek mint a lovamat, – hogy boldogabb

idők járnának akkor fölöttünk, mint most, midőn a férj Isten kezéből vevén feleségét azt mondhatja: szeretlek, mint Krisztus az egyházat s midőn mindketten, férj és feleség, az oltár előtt térdre állva fogadják az Isten áldását s reszketve száll szívükbe a szózat: a mit Isten összekötött, azt ember el ne válassza. Amen.